

По-друге, запровадження принципу міжнародного вичерпання прав поставить крапку у дискусіях стосовно тлумачення положення абзацу 3 п. 6 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів и послуг» (Виключне право власника свідоцтва забороняти іншим особам використовувати без його згоди зареєстрований знак не поширюється на:

використання знака для товару, введеного під цим знаком в цивільний оборот власником свідоцтва чи за його згодою, за умови, що власник свідоцтва не має вагомих підстав забороняти таке використання у зв'язку з подальшим продажем товару, зокрема у разі зміни або погіршення стану товару після введення його в цивільний оборот).

Аналізуючи цю норму, ВГСУ у справі № 904/2029/15 від 20.10.2015 р. зазначив, що норма ч. 6 ст. 16 не пов'язує вичерпання прав на ТМ з введенням товару в оборот виключно на території України. Введення власником ТМ (або за його згодою) товару в оборот може бути здійснено і на території іншої держави, після чого власник не може обмежити або заборонити наступний перепродаж цього товару на території іншої країни, де його права також охороняються. За відсутності територіальних обмежень, це дало підстави суду стверджувати про існування в Україні міжнародного підходу до вичерпання прав на ТМ.

По-третє, прийняття закону «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України» не завершує процес запровадження міжнародного принципу вичерпання прав і процедури паралельного імпорту, а лише є першим етапом на цьому шляху.

Давидова Ірина Віталіївна,

*доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Резніченко Семен Васильович,

*кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДПISУ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Останніми роками спостерігається стрімке зростання ролі інформаційних технологій в житті суспільства, їх активне впровадження в наше буденне життя. Встановлення ж з 12 березня 2020 року на всій території України

карантину, метою якого є запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 передбачило ряд обмежень та правил, в тому числі самоізоляції осіб, які все одно продовжують бути учасниками цивільних відносин. І це стає можливим, зокрема, за допомогою більш активного використання можливостей інформаційних технологій, в тому числі: при вчиненні правочинів, отриманні адміністративних послуг, прийнятті участі у судових засіданнях тощо. Отже, із запровадженням карантину і обмежувальних заходів, що його супроводжують, спостерігається ситуація, коли звичні для нас (традиційні) (цивільно-правові, зокрема) дії переходять за допомогою запровадження інформаційних технологій в електронну площину. Особливої актуальності тут набуває процес ідентифікації особи, в тому числі застосування електронного підпису, як найбільш надійного засобу ідентифікації.

Будь-яка вчинена в електронній площині правова дія повинна бути ідентифікована, де під останньою законодавець розуміє процедуру використання ідентифікаційних даних особи з документів, створених на матеріальних носіях, та/або електронних даних, в результаті виконання якої забезпечується однозначне встановлення фізичної, юридичної особи або представника юридичної особи, де ідентифікаційними даними особи є унікальний набір даних, який дає змогу однозначно встановити фізичну, юридичну особу або представника юридичної особи.

Стаття 15 Закону України «Про електронні довірчі послуги» визначає, що схема електронної ідентифікації повинна встановлювати високий, середній або низький рівні довіри до засобів електронної ідентифікації, що використовуються в них. Кожному з зазначених рівнів відповідають: кваліфікований, удосконалений та (просто) електронний підписи (КЕП, УЕП та ЕП відповідно).

Законодавець увів до електронної площини: електронний підпис, паспорт громадянина України у формі карти з безконтактним електронним носієм, а також нормативно визначений регулятором – Національним банком України – Bank ID. Законом України «Про електронну комерцію» також було введено «підпис одноразовим ідентифікатором» та «аналог власноручного підпису». Крім цього діє (хоча і не дуже поширений варіант у зв'язку з відсутністю технічного включення до багатьох реєстрів та оплатністю використання) – Mobile ID, який можна замовити у операторів мобільного зв'язку (як приклад – Київстар, Lifecell), Smart-ID.

КЕП досить активно використовують у своїй професійній діяльності державні службовці, правоохоронні органи, органи місцевого самоврядування, а також, згідно законів України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», державні реєстратори речових прав на нерухоме майно та державні реєстратори юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, нотаріуси, адвокати, працівники судів тощо.

Електронні довірчі послуги стають більш доступними для некритичних життєвих ситуацій, що не потребують підвищеної безпеки. Електронна взаємодія, ідентифікація, авторизація зможуть здійснюватися зручніше та без додаткових витрат. Громадяни та бізнес можуть отримати у надавачів електронних довірчих послуг КЕП чи УЕП. Так, особистий ключ для КЕП записується на захищеному носії (коштує близько 650-1000 грн), для УЕП – на звичайному (як правило, у вигляді USB-флешки). Удосконалений підпис – більш простий спосіб. При цьому використовувати такі підписи та печатки можна у тих же випадках, що й КЕП (за деякими винятками, наприклад, КЕП використовується держслужбовцями у їхній роботі, та інших випадках, передбачених Постановою №193).

Внаслідок введення карантину та зростання попиту на онлайн-послуги, доступ до яких передбачає обов'язкову ідентифікацію особи, досить уніфікованим і найбільш централізованим державним сервісом є Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Портал Дія», положення щодо якого затверджене постановою КМУ в грудні 2019 р.

Єдиний державний веб-портал електронних послуг з 1 січня 2020 р. виконує також функції Єдиного державного порталу адміністративних послуг (надає онлайн послуги – з питань громадянства, міграції, переїзду тощо). «Портал Дія» призначений для реалізації права кожного на доступ до електронних послуг та інформації про адміністративні та інші публічні послуги, звернення до органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (у тому числі відповідно до Закону України «Про звернення громадян»), отримання інформації з національних електронних інформаційних ресурсів, яка необхідна для надання послуг, а також для проведення моніторингу та оцінки якості послуг.

Відповідно до завдань «Портал Дія» проводить електронну ідентифікація та автентифікація користувачів, у тому числі з використанням інтегрованої системи електронної ідентифікації, кваліфікованих електронних

підпису та печатки, а також інших засобів ідентифікації, які дають змогу однозначно встановлювати особу. Крім того «Портал Дія» надає можливість подання скарг за результатами надання послуг, розгляду звернень та адміністративних справ, забезпечення офіційного електронного листування під час проведення процедур оскарження, а також можливість формування засобами веб-порталу, у тому числі з використанням мобільного додатка Порталу Дія, цифрових образів документів, які можуть пред'являтися (надаватися) особою на смартфоні через зазначений мобільний додаток.

Отже, спостерігаємо значні можливості отримання державних послуг онлайн, доступ до яких відкривається шляхом електронної ідентифікації через електронний підпис.

Особливість значення електронного підпису та ролі його в житті суспільстві розкривається також через діяльність судової системи та використання електронного підпису в судовому процесі. В межах судової реформи ще до впровадження карантину розробили, тестували та намагалися впровадити Електронний суд, який повинен був спростити більшість процесів, мінімізувати ризики втручання і зловживань. І хоча Рада суддів України і Вища рада правосуддя проаналізувавши готовність до запуску нової системи, виявили, що технічне оснащення судів не дозволяє повноцінно розпочати роботу з ЕСІТС (станом на лютий 2019 р.), у зв'язку із введенням карантину постало питання розгляду судових справ в умовах обмежувальних (заборони) заходів, визначених згадуваною Постановою. Дана ситуація спричинила ухвалення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», згідно з яким на час дії карантину учасники цивільних, господарських, адміністративних справ можуть брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів. Щойно Закон набрав чинності, на наступний день (03.04.2020 р.) в Дніпропетровському окружному адміністративному суді вже було призначено судовий розгляд справи в режимі відеоконференції поза межами суду за допомогою додатку Zoom. В даному випадку підтвердження особи учасника має здійснюватися шляхом накладання електронного підпису, тим більш що отримати нині такий підпис можна за лічені хвилини онлайн (звичайно, якщо мова не йде про отримання підпису, де особистий ключ записується на захищеному носії та є платним).

Разом з тим, нагальним є питання щодо забезпечення необхідного рівня безпеки користувачів електронних підписів, адже аналіз статистичних даних

за 2019 рік щодо формування кваліфікованих сертифікатів підписів та печаток говорить про те, що лише 8% усіх підписів зберігаються на захищених носіях, коли решта – ні. Не менш важливим є забезпечення належного рівня захисту електронних підписів в контексті вибору Україною шляху на наближення до інфраструктури Європейського Союзу, зокрема, з метою досягнення технічної транскордонної інтероперабельності.

Діковська Ірина Андріївна,

*доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права
юридичного факультету Київського національного університету імені
Тараса Шевченка*

COVID-19 ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОНВЕНЦІЄЮ ООН ПРО ДОГОВОРИ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ- ПРОДАЖУ ТОВАРІВ 1980 РОКУ

11 березня 2020 року Генеральний директор Всесвітньої Організації Здоров'я (надалі – ВОЗ) охарактеризував Covid 19 як пандемію [1]. Наслідком цього стало введення карантинних заходів у багатьох країнах світу, що передбачали численні обмеження, які в свою чергу призвели до порушень міжнародних комерційних контрактів. Частина цих контрактів регулюються Конвенцією ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року (надалі-Конвенція).

Стаття 79 (1) Конвенції передбачає можливість звільнення від відповідальності сторони за договором за невиконання будь-якого зі своїх зобов'язань, якщо воно було викликане перешкодою поза її контролем і що від неї не можна було розумно очікувати взяття до уваги цієї перепони під час укладення договору або уникнення чи подолання цієї перепони чи її наслідків. (При цьому зазначимо, що ст. 79 (1) Конвенції застосовується лише тією мірою, якою сторони договору міжнародної купівлі-продажу товарів не врегулювали у договорі питання звільнення від відповідальності за його невиконання, оскільки ст. 6 Конвенції надає сторонам договору міжнародної купівлі-продажу товарів свободу відступати від її положень чи змінювати їх. Тому ст. 79 Конвенції, як правило, застосовується у тандемі із застереженням про форс-мажор, яке міститься у певному контракті [2, с. 379]).

Таким чином, «перешкода» що є підставою для звільнення від відповідальності згідно з Конвенцією має наступні характеристики: 1) сторона, що порушила зобов'язання не могла її контролювати; 2) від сторони, яка порушила контракт, не можна було розумно очікувати: – прийняття цієї